

Klára Petrová, učo 470039

2. průběžná práce

Sociální deviace pro SPR

Matoušek (2008) sociální práci definuje jako společenskovední disciplínu i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmiňování a řešení sociálních problémů. Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje sociální práce co nejdůstojnější způsob života.

Sociální práce v užším slova smyslu je charakterizována přímým, záměrným a připraveným kontaktem sociálního pracovníka s klientem (skupinou, komunitou) za účelem stanovení sociální diagnózy a provádění sociální terapie. Ta spočívá v sociálně výchovném působení a ovlivnění či usměrnění klientů ke změně postojů a své sociální situace. Její součástí je rovněž sledování a hodnocení výsledků poskytované péče. (Mühlpachr, 2004)

Obě dvě charakteristiky pracují se změnou, výchovným působením či dosažením sociální způsobilosti. To však dle mého odporuje respektování osobnosti jedince, která je vepsána již do prvního odstavce preambule Etického kodexu sociálního pracovníka.

Vzhledem k bodu c, je pro mě důležité definovat základní role sociálního pracovníka.

- Pečovatel, poskytovatel služeb, pracovník v roli pečovatele pomáhá klientovi v té oblasti běžného denního života, ve které si nedokáže poradit sám, ať vlivem postižení, nemoci nebo věku.
- Zprostředkovatel služeb – tato role staví sociálního pracovníka do pozice informátora nebo koordinátora osob účastnících se práce s klientem, který je připraven poradit. Sociální pracovník také zastává funkci situačního diagnostika, odhadce dostupných zdrojů pomoci a obhájce jeho potřeb.
- Cvičitel sociální adaptace, pracovník v roli trenéra či učitele sociálních dovedností, napomáhá řešit klientům jejich problémy, povzbuzuje ke změnám v chování.
- Poradce nebo terapeut pomáhá klientům získat náhled na jeho postoje, pocity a způsoby jednání, napomáhá mu rovněž v jeho osobnostním růstu.
- Případový manažer je pracovník, který usiluje o zajišťování, koordinaci a vhodný výběr služeb hlavně u klientů s větším množstvím potřeb.
- Sociální pracovník může být také činitelem sociálních změn, tj. člověkem angažujícím se při identifikaci a řešení širších společenských problémů. V rámci tohoto působení na sebe bere funkce analytika sociálních problémů, mobilizátora vůle komunity, skupinového advokáta a povzbuzovatele sociální iniciativy, případně mobilizátora politických hnutí. (Mühlpachr, 2004)

Matoušek (2008) dále sociální pracovníky dělí na:

- **Angažovaný sociální pracovník** uplatňuje v zaměstnání své morální hodnoty. S klienty komunikuje empaticky a s respektem. Sám sebe pracovník chápe jako osobu, poté až jako sociálního pracovníka.
- **Radikální sociální pracovník** vkládá do práce s klientem své osobní hodnoty, ale zejména proto, že usiluje o změnu těch zákonů, které považuje za nespravedlivé.
- **Profesionální pracovník** je pracovník vzdělaný v oboru a je veden etickým kodexem. Důležitý je individuální vztah s klientem, kterého pracovník chápe jako aktivního spolupracovníka. Tento model je založen na vyvážení moci mezi sociálním pracovníkem a klientem a upevnění práv klientů.
- **Byrokratický sociální pracovník** se snaží o manipulaci s lidmi v rámci jejich pozitivní změny

- a) Znalost vzniku a vývoje sociálních deviací je pro sociální pracovníky důležitá z toho důvodu, aby takzvaně neléčili pouze „symptom“, ale příčinu. Spousta krizových situací, které je třeba řešit, vyplývá často z minulosti, stigmatizace, prostředí či biologických faktorů. K odhalení příčiny vedou právě různé teorie sociálních deviací, podle kterých můžeme dále vyvozovat a hledat možnosti řešení. Znalostí sociálních deviací taktéž předcházíme „momentu překvapení“ a různým negativním faktorům sociální percepce, jako například implicitní teorie osobnosti, stereotypům, předsudkům, efektu primárnosti, halo efektu a podobně, díky čemuž můžeme ke klientovi přistupovat s potřebným respektem.
- b) Za pomoci znalosti vzniku, vývoje a samotného pochopení deviace, jsme schopni danou situaci rozklíčovat a zvolením vhodné metody řešení zlepšit životní situaci klienta, zařadit jej do společnosti a podobně. Dokážeme odhadnout potenciální bezpečnost/nebezpečnost dané situace a dle toho ke klientovi přistupovat. V případě, kdy deviace není potenciálně nebezpečná, můžeme respektovat jedinečnost klienta a tuto odchylku zásadně nepotlačovat, v případě potenciálně nebezpečné odchylky ví sociální pracovník o nutnosti intervence ve smyslu potlačení jinakosti, resocializace případně separace od společnosti.
- c) V zásadě vidím sociálního pracovníka v případě sociálních deviací dvojím způsobem. Primárně a obvykle jako pracovníka, který potlačuje deviace a snaží se klienta přiblížit společenské normě, případně jej separuje od společnosti a sekundárně a méně obvykle, jako pracovníka, který respektuje klientovu odchylku od normy, jeho jedinečnou osobnost a tedy deviaci, která není potenciálně nebezpečná (v opačném případě je změna nutná) a i s touto deviací se jej snaží zařadit do společnosti. Zaujímané role

těchto dvou pracovníků jsou zcela odlišné. První z nich zaujímá roli učitele, experta na život. Jedná se o byrokratický typ sociálního pracovníka. V případě separace může působit jako ochránce buďto znevýhodněného nebo společnosti, avšak dle mého tímto způsobem znevýhodňuje jak klienta, tak společnost, která se rozvíjí právě díky jinakosti. Tím však nechci říci, že například kriminalita by se měla respektovat a rozvíjí společnost. Druhý je v roli pravděpodobně angažovaného a rozhodně profesionálního typu sociálního pracovníka. Ke klientům přistupuje s respektem, volby nechává na klientovi, tak aby nezasahoval do jeho individuality a osobnostních práv a podporuje je.

LITERATURA

MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.

MÜHLPACHR, Pavel. Gerontopedagogika. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5029-7

Celkové hodnocení: 48 F

Formální náležitosti (nenaplnuje formu mini-eseje, odbytá strukturace textu, žádný úvod a závěr, tristní práce s literaturou, žádná podložená argumentace) (8 bodů)

Definice sociální práce (dále jen SP) a sociálních pracovníků (14 bodů)

Zdůvodnění důležitosti znalostí o deviacích/odchylných/jinakostech pro SP (8 bodů)

Popis možné aplikace znalostí do SP (8 bodů)

Popis možných rolí sociálních pracovníků (10 bodů)